

Határtalan Régészet

Régészeti ismeretterjesztő magazin

Megjelenik: negyedévente
Ára: 1490 Ft
Előfizetve: 1250 Ft

Főszerkesztő, szerkesztőségvezető
Felföldi Szabolcs

Szerkesztőségi referens, szakmai koordinátor
Bácsmegi Gábor

Képszerkesztő
Keresztes Noémi Ninetta

Litauszki Zoltán

Olvasószerkesztő, korrektor
Széll Katalin

Grafika, nyomdai előkészítés
Magyar Milán (Móra Ferenc Múzeum)

Donka Gergely

Szerkesztőség

Cím: 6720 Szeged, Roosevelttér 1–3.
Telefon: +36-62-549-040
Fax: +36-62-549-049

E-mail: info@mfm.u-szeged.hu

A magazin hivatalos weboldala
www.hatartalanregeszet.hu

A magazin Facebook-oldala

Határtalan Régészet

Kiadja

Móra Ferenc Múzeum, 6720 Szeged, Roosevelttér 1–3.

Felelős kiadó
Fogas Ottó igazgató

Nyomdai kivitelezés

Generál Nyomda Kft., 6728 Szeged, Kollégiumi út 11/h

Felelős vezető
Hunya Ágnes

Terjesztés

LAPKER Zrt. országos hálózatán keresztül,
Relay, Inmedio üzletekben, hipermarketekben és üzletláncokban,
kiemelt postahivatalokban

Terjesztés gondozása
HIRVILÁG Press Kft.

Telefon/fax: +36-1-411-0491

E-mail: hirvilag.press@hirvilagpress.com

Előfizetésben terjeszti

Magyar Posta Zrt. Hírlap Igazgatóság,
Postacím: 1900 Budapest

Előfizethető az ország bármely postáján,
a hírlapot kézbesítőknél, valamint megrendelhető:

e-mailben a hirvelofizetes@posta.hu címen
és telefonon a +36-80-444-444-es számon.

Továbbá a szerkesztőségben:

e-mailben a hatartalanreg@gmail.com címen
és telefonon a +36-20-310-8707-es számon.

Észrevételeiket a +36-1-767-8262-es számon jelenthetik be.

Éves előfizetési díj: 5.000 Ft

Hirdetéssel kapcsolatos információ

+36-20-221-9299

Terjesztéssel és előfizetéssel kapcsolatos információ

+36-20-310-8707

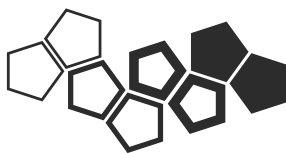
ISSN 2416-3074

Régészek a levegőben

A világhírű magyar származású régész, Stein Aurél a 20. század legelején, 1901-ben egyik cikkében arról írt, hogy mennyivel könnyebb dolga lenne a régészeknek, ha a levegőből is régészeti lelőhelyek után kutatathatnának, vagy a már ismert lelőhelyek átfogó vizsgálatát is elvégezhetnék egy repülőgép segítségével, de sajnos ilyen repülő gépezet nem létezik. Stein egyébként a papírsárkányt és a 18. század óta ismert hőlégballont sem vetette el mint lehetséges repülő alkalmosságokat, de ezek egyike sem volt túl praktikus (értsd: biztonságos vagy épp jól irányítható) eszköz. Erre mit ad Isten, két évvel később, 1903. december 17-én a Wright fivérek gépe, a Flyer I először a történelem során a levegőbe emelkedett. A régészeti szakma igénye a légi régészeti kutatásokra tehát előbb megszületett, mint ahogyan magát a repülőgépet megalkották volna. A rohamtempóban fejlődő technológiát a régészek valóban az elsők között aknázták ki (maga Stein is hamarosan a brit Királyi Légierő egyik gépén indított légi régészeti kutatásokat a Közel-Keleten). S ma már nincs olyan ország a világon, ahol a légi régészet / légi fotózás ne képezne elengedhetetlen, szerves részét a régészeti kutatásoknak. Steinék kétfedelű, nyitott gépe és a légi régészeti megfigyelések során használt, meglehetősen ormótlan „harmonika” fényképezőgépe óta azonban túlzás nélkül forradalmi változások történtek a légi régészet technológiájában, ezeket még felsorolni is nehéz: digitális kamerák, drónok, műholdfelvételek, LiDAR, mesterséges intelligencia használata stb. Manapság Magyarországon is kiváló régészek egész sora foglalkozik régészeti légi fotózással, légi régészeti kutatásokkal. Legújabb lapszámunk éppen ezért e téma hazai szakértőinek cikkeiből nyújt át most egy csokrot, bemutatva a magyarországi légi régészeti kutatások legújabb eredményeit. Tartsanak velünk, emelkedjünk most Magyarország fölé lelőhelyek, leletek után kutatva!

Felföldi Szabolcs
Főszerkesztő

4 **Címlapsztori** 5

- Légi régészet a 21. század elején:
a technikai lehetőségek folyamatos fejlesztése – CZAJLIK ZOLTÁN 5
- Madárlátta táj – Tájrégészet és légi fotózás – ZATYKÓ CSILLA. 12
- Földvárak légi fényképezése: eltűnő erődítések nyomában – CZAJLIK ZOLTÁN .16
- Légi fényképezéssel a harmadik dimenzióért:
vaskori halmok kutatása Süttőn – RUPNIK LÁSZLÓ. 20
- A holtak világának légi régészeti kutatása – SZABÓ MÁTÉ 24
- A térkép mögötti táj – BÖDÖCS ANDRÁS. 30

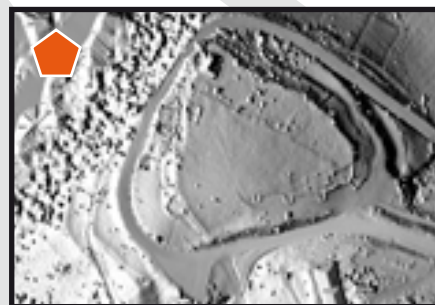
4 **Lelő-hely** 34

- Római villagazdaságok a Dunántúlon – SZABÓ MÁTÉ – GYÖRFFY-VILLÁM ZSOMBOR .34
- Föld alatti templomok fentről
– Elpusztult egyházi épületek légi régészeti kutatása – K. NÉMETH ANDRÁS. .40

4 **Kontextus** 46

- Mikrokozmosz a lombok alatt – Gondolatok a LiDAR technológiáról
és annak gyakorlati felhasználásáról – BELÉNYESY KÁROLY 46
- A nemzetközi légi régészeti kutatások magyar úttörője, Stein Aurél
– FELFÖLDI SZABOLCS 50
- Távérzékelési adatok felhasználása a rekonstrukciós munkálatokban,
különös tekintettel a várakra és kastélyokra – SZAKONYI BALÁZS 54
- Légi régészet a fotelből? –SZABÓ MÁTÉ. 58

4 **A szegedi múzeumból jelentjük** 62

- Növénymaradványok a szegedi vár területén feltárt tímárműhelyből
– TORMA ANDREA – MOLNÁR CSILLA 62

4 **Archeokaland** 66

- Múzeumi kincseink audionarrációval – KIRÁLY KITTY 66
- Az Északi – Történelmi film egy régész szemével – BÁLINT CSABA 68

4 **Mizújs?** 72

- Rövid hírek a világból – BÁCSMEGI GÁBOR 72

4 **Indiana Jones és barátai** 75

- Játék – KIRÁLY KITTY 75
- Recept – „Gerlicét főzni uradnak szája íze szerint” – ZAY ORSOLYA 76